1.10. Соціально-гуманітарна сфера

Соціально-гуманітарна сфера є однією з найважливіших складових розвитку Краматорської МТГ в нинішніх умовах воєнного часу. Саме вона безпосередньо впливає на якість життя населення, соціальну стабільність та згуртованість суспільства. Забезпечення доступу до освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, культурних і спортивних послуг набуває особливого значення в умовах воєнних викликів, масового переміщення населення та зростання потреб у підтримці вразливих категорій.

Для громади сьогодні соціально-гуманітарна сфера виконує роль не лише базової системи життєзабезпечення, а й інструменту адаптації до нових реалій, відновлення довіри населення та формування стійкості. Від здатності громади ефективно управляти цією сферою залежить збереження людського потенціалу, інтеграція внутрішньо переміщених осіб, підтримка родин військовослужбовців і створення умов для відновлення нормального життя у післявоєнний період.

Освіта

Освіта є фундаментом розвитку будь-якої громади, адже саме вона формує людський капітал, без якого неможливе економічне зростання, соціальна згуртованість та інноваційний поступ. Навчальні заклади виконують не лише освітню, а й соціальну функцію – забезпечують виховання молодого покоління, створюють простір для культурного й громадського життя, сприяють інтеграції сімей та збереженню місцевої ідентичності. Для громади освіта – це інвестиція у майбутнє, яка визначає рівень конкурентоспроможності та життєстійкості в довгостроковій перспективі.

Краматорськ має унікальний для України замкнений цикл підготовки інженерних і робітничих кадрів - сформована система підготовки інженерних, технічних та робітничих кадрів, повністю інтегрована з потребами промислових підприємств, забезпечуючи їх кваліфікованим персоналом.

Аналіз даних таблиці 1.25 свідчить, що система вищої освіти Краматорської міської територіальної громади представлена закладами різних форм власності - державної, приватної та комунальної, що забезпечує диверсифікацію освітніх послуг, підготовку фахівців за технічними, управлінськими та педагогічними напрямами.

Таблиця 1.25

Заклади вищої освіти Краматорської міської територіальної громади

№ з/п	Назва	Адреса	Форма власності
1.	Донбаська державна машинобудівна академія	м. Краматорськ, вул. Академічна, 72	державна
2.	Донбаський інститут техніки та менеджменту ПВНЗ «Міжнародний науково-технічний університет ім. Юрія Бугая»	м. Краматорськ, бул. Машинобудівників, 32	приватна
3.	Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти	м. Краматорськ, вул. Василя Стуса, 47	комунальна

Таблиця 1.26

Заклади фахової передвищової та професійної (професійно-технічної) освіти Краматорської міської територіальної громади

№ з/п	Назва	Адреса	Форма власності
1.	Краматорський фаховий коледж промисловості, інформаційних технологій та бізнесу Донбаської державної машинобудівної академії	м. Краматорськ, вул. Велика Садова, 99	державна
2.	Краматорський фаховий коледж Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського	м. Краматорськ, бул. Машинобудівників, 40	державна
3.	Краматорський фаховий коледж технологій та дизайну	м. Краматорськ, бул. Машинобудівників, 36	державна
4.	Краматорське вище професійне училище	м. Краматорськ, вул. Героїв України, 5	державна
5.	Державний навчальний заклад «Краматорське вище професійне торгово-куінарне училище»	м. Краматорськ, вул. Ювілейна, 6	державна
6.	Державний професійно-технічний навчальний заклад «Краматорський центр професійно-технічної освіти»	м. Краматорськ, вул. Ювілейна, 62	державна
7.	Державний навчальний заклад «Краматорське вище професійне металургійне училище»	м. Краматорськ, вул. Дніпровська, 7-А	державна

Аналіз даних таблиці 1.26 свідчить, що система фахової передвищової та професійної освіти Краматорської міської територіальної громади є розгалуженою та представлена переважно державними закладами, які забезпечують підготовку кадрів для промисловості, сфери послуг, торгівлі, ІТ, металургії та дизайну, формуючи важливу основу для відновлення місцевого ринку праці, підтримки економічної стійкості громади та адаптації людського капіталу до потреб післявоєнного розвитку.

ЗАГАЛЬНООСВІТНІ ШКОЛИ. У 2024–2025 навчальному році мережа загальноосвітніх закладів Краматорської міської територіальної громади налічує 31 школу, у яких освітній процес забезпечують 774 педагогічні працівники та навчаються 12394 учні, що свідчить про збереження функціонування базової освітньої інфраструктури громади попри складні демографічні та безпекові умови.

У 2022 році через збройну агресію російської федерації, внаслідок небезпеки для вихованців, учнів та працівників освіти, дошкільні та позашкільні заклади освіти призупинили надання освітніх послуг, а заклади загальної середньої освіти переведено на дистанційну форму навчання. Право громадян на отримання загальної середньої освіти у 2024-2025 навчальному році забезпечують 24 заклади освіти комунальної власності.

Кількість здобувачів загальної середньої освіти постійно збільшувалась починаючи з 2017 до 2021 року (у 2021 році досягла 18750 учнів). Проте агресія рф проти України значно вплинула на освітню сферу Краматорської міської територіальної громади, що спричинило масовий відтік учнів та, як наслідок, скорочення кількості педагогічних працівників.

Динаміка кількості учнів та педагогічних працівників в закладах освіти

Спостерігається стійке скорочення кількості учнів: з 18750 у 2021-2022 навчальному році до 12394 у 2024-2025 навчальному році, зумовлене міграційними процесами, викликаними повномасштабним вторгненням. Кількість педагогічних працівників зменшилася з 1150 у 2021-2022 навчальному році до 774 у 2024-2025 навчальному році, що є прямим наслідком зменшення учнівського контингенту та необхідністю оптимізації освітнього процесу в умовах воєнного стану.

Враховуючи поточну безпекову ситуацію та триваючі бойові дії, очікується подальше, хоча й менш інтенсивне, скорочення кількості учнів та педагогічних працівників у 2025-2026 навчальному році. Прогнозується, що у 2025-2026 навчальному році кількість закладів освіти становитиме 19, а кількість учнів – 10500.

З метою впровадження реформи загальної середньої освіти в громаді була проведена **оптимізація мережі закладів**. В результаті реорганізації створено 4 опорні заклади загальної середньої освіти (ОЗЗСО): ЗОШ № 25 реорганізовано в ОЗЗСО «Академічний», а в будівлі призупиненої ЗОШ № 24 створено філію ОЗЗСО «Академічний»; Краматорську українську гімназію реорганізовано в ОЗЗСО «Лідер», а в будівлі призупиненої ЗОШ № 19 створено філію ОЗЗСО «Лідер»; Ліцей № 4 «Успіх» реорганізовано в ОЗЗСО «Успіх», а в будівлі призупиненої ЗОШ № 9 створено філію ОЗЗСО «Успіх».

Середня наповнюваність класів змінюється з року в рік та на 2024 – 2025 навчальний рік складає 29,84 учнів на клас (проти 28,22 учнів у 2023 – 2024 навчальному році). Середній показник відвідування дистанційних занять становить 86%. Запис уроків для можливості перегляду в зручний час доступний для 47% уроків.

Школярі Краматорська активно беруть участь в обласних етапах Всеукраїнських учнівських олімпіадах, стають переможцями турнірів, конкурсів та приймають участь у науково-дослідницьких проектах МАН України. З метою стимулювання та заохочення талановитої молоді, а також підтримки їх наставників, у місцевому бюджеті передбачені кошти на виплату стипендій обдарованим учням.

У 2024 році одинадцять учнів закладів загальної середньої освіти Краматорська досягли максимального результату – 200 балів за результатами національного мультипредметного тесту.

Розуміючи важливість психологічного добробуту дітей, управління освіти Краматорської міської ради спільно з місцевою, районною та обласною владою, а також за сприяння благодійних фондів, активно працює над наданням учням можливостей для відпочинку та реабілітації. Це сприяє зниженню стресу та покращенню їхньої успішності.

Учні Краматорської міської територіальної громади мають змогу відвідувати **оздоровчі табори** як в Україні («Перлина Донеччини», «Смарагдове місто», «Артек» (Закарпатська область), «Артек» (Київ), «Іллара»), так і за кордоном (Латвійська Республіка).

У січні 2025 року Перший Краматорський ліцей було **релоковано** до міста Перечин, Закарпатської області. На його базі планується створення сучасного освітнього простору для внутрішньо переміщених дітей та Перечинської територіальної громади. Значна частина цих родин має зв'язок із релокованими підприємствами машинобудівного спрямування та індустріальним парком «Френдлі Віндтехнолоджі».

Якість послуг освіти

Якість підготовки учнів у закладах загальної середньої освіти громади залишається на достатньо високому рівні, що підтверджується стабільно високими показниками вступу випускників до закладів вищої освіти (табл.1.27).

Таблиця 1.27

Інформація про зарахування випускників до ВНЗ

Рік		Кількість випускників 11-х класів	Із них		
			ВНЗ (I-II ст. акр.) (училища, технікуми)	ВНЗ (III-IV ст. акр.) (інститути, університети тощо)	Не навчаються
2021	осіб	1115	223	836	56
	%	100%	20%	75%	5%
2022	осіб	1028	185	740	103
	%	100%	18%	72%	10%
2023	осіб	1090	175	839	76
	%	100%	16%	77%	7%
2024	осіб	1183	225	839	119
	%	100%	19%	71%	10%

Аналіз результатів складання ЗНО/НМТ випускниками Краматорської міської територіальної громади у 2021–2024 роках (табл. 1.28) свідчить про загальну тенденцію зниження середнього балу по місту після 2022 року, що найбільш помітно з математики та природничих дисциплін, водночас більшість середніх показників залишаються на рівні або вище мінімальних прохідних балів для вступу, що вказує на збереження базового рівня якості середньої освіти в умовах воєнних викликів та тривалого дистанційного навчання.

Таблиця 1.28

Результати складання іспитів ЗНО/НМТ випускниками громади протягом 2021 – 2024 років

Іспит ЗНО/НМТ з предметів:	**Середній бал за іспитами, балів**			
	2021	**2022**	**2023**	**2024**
Українська мова і література	149,4			
Українська мова	151,4	157,01	152,43	147,39
Українська література				135,83
Історія України	139,1	152,55	143,92	143,88
Математика	144,5	152,93	137,69	124,26
Фізика	147,0		132,55	123,57
Хімія	146,4		141,7	134,91
Біологія	149,4		150,2	150,32
Географія	145,0			141,46
Англійська мова	147,9		149,76	142,12

Французька мова			142,5	143,50
Німецька мова			145,72	147,27
Середній бал по місту	**146,78**	**154,16**	**140,05**	**139,5**

* Для довідки – мінімальні бали потрібно мати, щоб претендувати на вступ:

- із профільних предметів – 140 та 100 відповідно (один мінімум 100, якщо другий мінімум – 140) або вище
- за непрофільним – не нижче 100 балів.

Якість освіти загалом відповідає державним стандартам, проте відзначається зниження рівня освітніх досягнень через тривалий період дистанційного навчання та психологічний тиск, спричинений воєнними діями.

ДОШКІЛЬНІ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ.

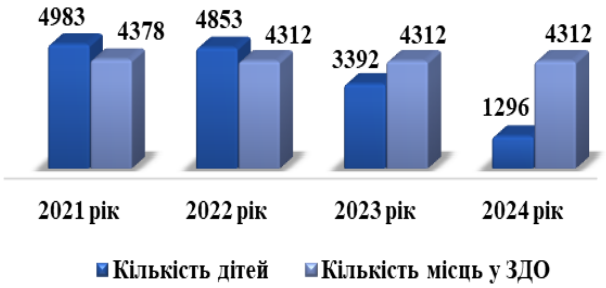
дошкільних навчальних закладів: 36, всього дітей: 1296

Безпекова ситуація в регіоні повністю унеможливила провадження освітньої діяльності у закладах дошкільної освіти (ЗДО). У зв'язку з цим, освітній процес у ЗДО було призупинено, а дія трудових договорів з працівниками – призупинена до завершення воєнного стану.

У зв'язку з призупиненням освітнього процесу, вже третій рік поспіль у громаді триває електронна реєстрація дітей до закладів дошкільної освіти. Водночас фактичне зарахування залишається неможливим через відсутність очного функціонування закладів.

Динаміка кількості дітей в закладах дошкільної освіти

У 2025–2026 навчальному році планується відновлення діяльності одного закладу дошкільної освіти, релокованого до міста Перечин Закарпатської області. У закладі передбачено організацію освітнього процесу для 45 вихованців за участі 9 педагогічних працівників.

ЗАКЛАДИ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.

До 24 лютого 2022 року у місті функціонували два заклади позашкільної освіти: Станція юних техніків та Центр позашкільної роботи, де навчалося 3483 вихованці, що становило майже 20 % від загальної кількості здобувачів освіти міста. У 2024 році відновлено роботу Станції юних техніків у дистанційному форматі. Наразі заклад обслуговує близько 300 вихованців. Дев'ять керівників гуртків проводять заняття за 14 напрямками, використовуючи різні платформи зв'язку: месенджери, Facebook, Telegram, Instagram, Viber та YouTube-канал СЮТ, проводячи онлайн-заняття. Попри дистанційний формат навчання, що ускладнив участь учнів у конкурсах, вихованці закладів позашкільної освіти та загальної середньої освіти продовжують брати участь у регіональних, всеукраїнських і міжнародних конкурсах, здобуваючи призові місця.

Безпека та укриття. Наявність облаштованих укриттів залишається критично важливою умовою для організації офлайн-навчання. Лише частина навчальних закладів має відповідні укриття, що обмежує їхню спроможність забезпечити безпечне перебування учнів і працівників. Ведеться робота з облаштування додаткових укриттів, проте процес ускладнюється через обмеженість фінансування (табл.1.29).

Таблиця 1.29

Рівень забезпечення закладів дошкільної та загальної середньої освіти укриттями різного типу (переважно найпростішими укриттями)

Тип закладу	Всього закладів	Найпростіше укриття	Бомбосховище	Відсоток забезпечення укриттями закладів
Загальної середньої освіти	24	11	1	50%
Дошкільної освіти	36	5	0	14%

Проблеми у сфері освіти. У зв'язку з повномасштабною збройною агресією російської федерації проти України, система освіти в Краматорській громаді зазнала серйозних викликів. Освітній процес відбувається в умовах постійної небезпеки, що має суттєвий вплив як на фізичну безпеку, так і на ментальне здоров'я здобувачів освіти, педагогів та їхніх родин. У зв'язку з тривалими бойовими діями громада втрачає учнівську й педагогічну спільноту. Частина закладів загальної середньої освіти тимчасово припинила свою діяльність або знаходиться в процесі оптимізації через значне зменшення кількості учнів, пошкодження інфраструктури та евакуацію мешканців.

Пошкодження інфраструктури. Активні бойові дії призвели до суттєвих пошкоджень об'єктів освітньої інфраструктури громади. Станом на 01.11.2025 58 освітніх закладів комунальної власності були пошкоджені (27 закладів дошкільної освіти, 31 заклад загальної середньої освіти). Повністю відновлено 12 будівель (7 закладів дошкільної освіти, 5 закладів загальної середньої освіти), частково відновлено 13 будівель (3 заклади дошкільної освіти, 10 закладів загальної середньої освіти). Зруйновано 2 заклади середньої освіти.

Зусилля громади зосереджені на збереженні освітнього процесу в доступних формах та поступовій відбудові інфраструктури.

ІНТЕРНАТИ/ДИТЯЧІ БУДИНКИ

Мережа закладів у Краматорській міській територіальній громаді включає один інтернатний заклад, який забезпечує проживання, виховання та соціальну підтримку дітей, що потребують особливої уваги та захисту.

Стратегічне резюме

Збереження та підтримка освітньої мережі в умовах воєнного стану є стратегічним завданням громади, адже саме освіта формує основу людського потенціалу та майбутнього розвитку. Попри складні обставини, необхідно забезпечувати безперервність навчального процесу та доступність освітніх послуг для всіх дітей і молоді, включно з внутрішньо переміщеними особами. Формування безпечного освітнього середовища є ключовою передумовою для відновлення очного навчання. Оснащення закладів освіти укриттями, резервними джерелами енергопостачання та системами автономного забезпечення дає змогу поступово повертати дітей до традиційних форм навчання, мінімізуючи ризики для їхнього життя і здоров'я.

Педагогічні кадри є основою освітньої системи, тому громада має приділяти особливу увагу їх підтримці. Це стосується як програм професійного розвитку та підвищення кваліфікації, так і психологічної допомоги та стимулювання педагогів до повернення у професію. Від якості педагогічного складу залежить конкурентоспроможність громади в довгостроковій перспективі.

Цифровізація освіти стає дієвим інструментом подолання викликів доступності та якості навчання. Використання онлайн-платформ, інтерактивних курсів, цифрових бібліотек і сучасних освітніх технологій дозволяє забезпечувати навчальний процес навіть у кризових умовах. Важливим завданням є також розвиток цифрових навичок педагогів та учнів.

Активні бойові дії призвели до руйнування та пошкодження низки освітніх закладів, що потребують відновлення й реконструкції. У цьому контексті важливим є залучення державних програм та партнерської допомоги донорських організацій, які можуть забезпечити фінансування для ремонту приміщень, оновлення обладнання та створення сучасних освітніх просторів.

Освітня інфраструктура громади повинна розвиватися з урахуванням нових викликів, включаючи потреби внутрішньо переміщених осіб та інклюзивної освіти. Це означає створення умов для навчання дітей із соціально вразливих груп, адаптацію освітнього середовища для дітей з особливими потребами та інтеграцію нових учнів у громаду.

Особливе значення має співпраця громади з міжнародними та українськими партнерами у сфері відновлення освіти. Залучення зовнішніх ресурсів дозволить не лише відбудувати заклади, але й підвищити якість освітнього процесу за рахунок інноваційних рішень, сучасних методик і новітнього обладнання.

У довгостроковій перспективі розвиток освітньої сфери має стати одним із головних факторів відновлення й стабілізації громади. Інвестиції в освіту формують кадровий потенціал, сприяють соціальній згуртованості та забезпечують перспективи економічного зростання. Освіта повинна залишатися пріоритетом навіть у найскладніших умовах, адже саме вона є запорукою майбутнього розвитку громади.

Охорона здоров’я

Система охорони здоров’я Краматорської міської територіальної громади представлена мережею закладів різних рівнів надання медичної допомоги, що забезпечує потреби населення у стаціонарному та амбулаторному лікуванні. У громаді функціонує одна міська лікарня із загальною місткістю 940 ліжко-місць для стаціонарного лікування, що формує основу вторинної медичної допомоги та дозволяє надавати медичні послуги у широкому спектрі спеціалізацій.

Первинна медико-санітарна допомога в громаді забезпечується одним міським центром первинної медико-санітарної допомоги, до складу якого входять 13 амбулаторій. Така мережа створює умови для доступності базових медичних послуг, профілактики захворювань та раннього виявлення станів, що потребують подальшого спеціалізованого лікування, зокрема в умовах підвищеного навантаження на систему охорони здоров’я.

Крім міських закладів, на території громади функціонують обласні заклади охорони здоров’я, зокрема чотири диспансери, дві обласні станції та один обласний будинок дитини, що розширює спектр спеціалізованої та соціально орієнтованої медичної допомоги і підсилює роль Краматорська як важливого медичного центру регіону, особливо в умовах воєнного часу та гуманітарних викликів.

Функціонування закладів

В умовах складної безпекової ситуації в громаді забезпечується безперервне функціонування ключових медичних закладів та надання повного спектра медичних послуг - від екстреної допомоги до спеціалізованих консультацій.

Станом на червень 2025 року в Краматорській міській територіальній громаді функціонують такі заклади охорони здоров'я:

Міського підпорядкування: Комунальні некомерційні підприємства (КНП) «Міська лікарня №2» та «Центр первинної медико-санітарної допомоги №1», які забезпечують надання екстреної та планової медичної допомоги, діагностичні дослідження, амбулаторні прийоми та консультації всіх спеціальностей.

Обласного підпорядкування: онкодиспансер (ОТМО), психоневрологічна лікарня, тубдиспансер, наркологічний центр, обласний перинатальний центр (амбулаторно), станція переливання крові та станція екстреної (швидкої) медичної допомоги. Заклади продемонстрували стійкість в умовах війни, адаптувавши свою діяльність до наявних ресурсів та безпекових обмежень.

Реформування медичної системи

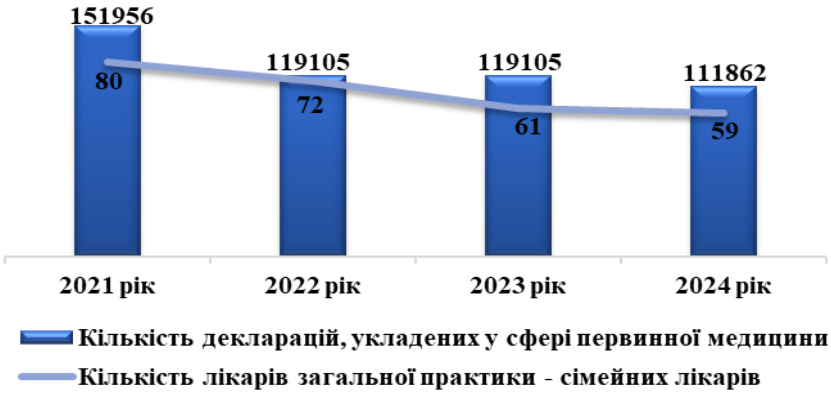
В межах реформи всі міські медичні заклади реорганізовані в комунальні некомерційні підприємства. З 2020 року вони фінансуються за принципом «гроші йдуть за пацієнтом» через договори з НСЗУ та отримують додаткову підтримку з місцевого бюджету. У 2021 році було об'єднано два центри ПМСД, а у 2022–2025 роках – міські лікарні та стоматологічні поліклініки. Об'єднання проводиться з метою оптимізації витрат, скорочення адміністративного персоналу та створення кластерної лікарні вторинного рівня. Завдяки цим крокам вдалося уникнути фінансової кризи та забезпечити своєчасну виплату зарплат.

Первинна медична допомога

Центр первинної медико-санітарної допомоги №1 забезпечує роботу амбулаторій, мобільної бригади з психологом, проводить діагностику, консультації, укладає декларації з населенням. Заклад уклав договір з НСЗУ за пакетом допомоги людям із психічними розладами. Медичні працівники пройшли навчання за програмою ВООЗ mhGAP, що дозволяє надавати якісну ментальну підтримку.

На базі хабу «Наш Краматорськ» в м. Дніпро відкрито кабінет сімейної медицини, в якому ведуть амбулаторний прийом та надають консультації сімейний лікар та педіатр, в Дарницькому районі м. Києва відкрито амбулаторію, де надається весь спектр послуг для краматорців, які тимчасово виїхали з громади після повномасштабного вторгнення на територію України.

Динаміка кількості лікарів загальної практики – сімейних лікарів (осіб)

Актуальною проблемою залишається дефіцит медичних кадрів, зокрема сімейних лікарів, педіатрів та вузьких спеціалістів. В межах програми місцевих стимулів для медичних працівників комунальних некомерційних підприємств охорони здоров'я протягом 2023 – 2024 років кілька лікарів отримали від громади службове житло.

Стаціонарна медична допомога та діяльність лікарень

У структурі охорони здоров'я громади діють багатопрофільні стаціонарні заклади, які забезпечують надання медичної допомоги вторинного рівня. Загальний ліжковий фонд становить 940 ліжок. У 2025 році функціонують два реабілітаційні відділення (80 ліжок), де отримують допомогу як дорослі, так і діти.

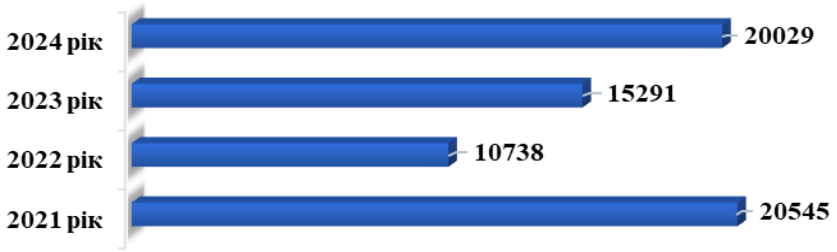
Кількість пролікованих хворих у реабілітаційному відділенні, осіб

Протягом 2023–2024 років у лікарнях оновлено матеріально-технічну базу: встановлено апарати КТ і МРТ, відкрито цифровий мамограф, розширено лабораторну діагностику. Заклади отримали понад 123 млн грн допомоги (більшість - коштом міжнародних партнерів), зокрема сучасне обладнання, транспорт (13 авто), меблі та генератори. Створено відділення онкогінекології, запроваджено напрям імплантології в стоматології. В 2025 році планується відкриття щелепно - лицевого відділення.

Всі заклади забезпечені резервними джерелами енерго-, тепло- та водопостачання. Активно впроваджується процес централізації медичних послуг шляхом об'єднання відділень, допоміжних служб та інфекційної служби, що сприяє ефективнішому управлінню ресурсами.

Кількість пролікованих хворих у стаціонарних відділеннях Краматорської МТГ, осіб

Укриття в медичних закладах

Безпека пацієнтів і медичного персоналу є одним із ключових пріоритетів функціонування системи охорони здоров'я Краматорської міської територіальної громади в умовах воєнних загроз. Будівлі закладів охорони здоров'я громади обладнані підвальними приміщеннями, рекомендованими для використання як укриття, однак значна їх частина потребує приведення у відповідність до вимог нормативно-правових актів у сфері цивільного захисту. Для цього розроблено відповідну проєктно-кошторисну документацію, реалізація якої здійснюється поетапно.

Пошкодження інфраструктури медичних закладів

Внаслідок бойових дій постраждала значна частина медичної інфраструктури громади. Із 46 об'єктів охорони здоров'я, що перебувають у підпорядкуванні міської ради: 21 будівлю пошкоджено; 3 об'єкти зазнали повного руйнування; 22 будівлі залишилися неушкодженими.

Заклади вторинного рівня (лікарні)

Із 17 будівель, що входять до структури лікарень: 8 об'єктів пошкоджено, зокрема терапевтичні корпуси, харчоблоки, пральня, санпросвіт, корпус стаціонару; 5 із них повністю відновлено (в основному - заміна вікон та ремонтні роботи); частково відновлений 1 об'єкт (будівля стаціонару); 2 об'єкти залишаються невідновленими (пральня та будівля санітарної освіти).

Центр первинної медико-санітарної допомоги (ЦПМСД)

Із 29 об'єктів (амбулаторії, котельні, гаражі): 9 об'єктів пошкоджено; 3 - повністю зруйновано (у т.ч. окремі приміщення амбулаторій); 3 об'єкти частково або повністю відновлено, інші залишаються в стані очікування ремонту. У більшості випадків пошкодження стосуються вибитих вікон, зруйнованих інженерних елементів і дахів. Відновлення здійснюється поступово за рахунок місцевого бюджету та благодійної допомоги. Разом із тим, актуальним залишається питання повного відновлення об'єктів, критично важливих для безперебійного функціонування медичної системи.

Стратегічне резюме

Система охорони здоров'я Краматорської МТГ довела свою адаптивність і стійкість у надзвичайно складних умовах повномасштабного вторгнення. Попри кадрові втрати, руйнування інфраструктури та постійні безпекові ризики, збережено надання медичних послуг як на первинному, так і на вторинному рівнях. Це стало можливим завдяки гнучкому управлінню, реорганізації установ і ефективному використанню ресурсів.

Перетворення закладів на комунальні некомерційні підприємства дало можливість оптимізувати управлінську структуру та забезпечити безперервність фінансування. Вчасні виплати заробітних плат та уникнення заборгованості створили умови для стабільної роботи медичних працівників навіть у критичних обставинах. Це дозволило спрямувати додаткові кошти на розвиток і модернізацію галузі.

Кроки до створення єдиної кластерної лікарні вторинного рівня стало важливим чинником у підвищенні ефективності системи охорони здоров'я. Концентрація ресурсів і медичних кадрів у межах одного закладу дозволяє забезпечувати більш якісні послуги, розширювати спектр спеціалізованої допомоги та оптимізувати витрати.

Велике значення має розширення можливостей реабілітаційної, діагностичної та психологічної допомоги. Зокрема, розвиток послуг у межах програми ментального здоров'я відповідає сучасним потребам населення, яке переживає наслідки збройної агресії, втрат і психологічних травм. Це робить систему більш орієнтованою на людину та комплексну підтримку.

Суттєвим досягненням стало впровадження цифрових технологій у медичну сферу. Використання електронних сервісів, цифрових карток пацієнтів і сучасних лабораторних рішень сприяє підвищенню якості медичних послуг, спрощує доступ населення до лікування та зменшує адміністративні бар'єри.

Попри успіхи, система охорони здоров'я громади має низку проблем, які потребують стратегічного вирішення. Найгострішими є дефіцит медичних кадрів, недостатня

кількість укриттів у медзакладах та необхідність завершення відновлення пошкодженої інфраструктури. Вирішення цих питань визначатиме стійкість галузі у майбутньому.

Кадровий потенціал є ключовим чинником розвитку. Залучення молодих спеціалістів, створення для них умов праці та соціальних гарантій має стати пріоритетом. Водночас важливим є підвищення кваліфікації існуючих кадрів, підтримка їхнього професійного зростання та мотивація до роботи в умовах підвищених ризиків.

У перспективі розвиток системи охорони здоров'я громади має базуватися на двох головних напрямах: зміцненні кадрового потенціалу та забезпеченні інфраструктурної стійкості. Саме поєднання кваліфікованих медичних кадрів, сучасних технологій і відновленої інфраструктури дозволить забезпечити належний рівень медичних послуг для населення та сформувати основу для довгострокової стійкості громади.

Соціальний захист населення

Система соціального захисту в Краматорській міській територіальній громаді функціонує в умовах тривалої збройної агресії, що суттєво впливає на обсяг, географію та профіль потреб населення у соціальних послугах. У відповідь на зміни в соціальній сфері громади внаслідок масової евакуації, внутрішнього переміщення населення, зростання вразливості окремих груп, у громаді були адаптовані механізми оцінки та планування соціального забезпечення.

Дані щодо кількості одержувачів державної соціальної допомоги

Незважаючи на виклики, у громаді збережено інституційну основу для реалізації соціальної політики. Соціальні служби адаптували форми роботи до умов воєнного стану, в тому числі у партнерстві з неурядовими організаціями, благодійними фондами та фізичними особами, певна частина послуг надається дистанційно (табл.1.30).

Таблиця 1.30

Інформація щодо надавачів соціальних послуг відповідно до реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг

№ з/п	Назва надавача соціальних послуг	Форма власності	Назва громади, де надаються соціальні послуги
1.	Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Краматорської міської ради	комунальна	Краматорська міська територіальна громада
2.	Центр обліку бездомних осіб Краматорської міської ради	комунальна	Краматорська міська територіальна громада
3.	Краматорський міський центр соціальних служб	комунальна	Краматорська міська територіальна громада
4.	Центр соціально-психологічної реабілітації дітей служби у справах дітей	комунальна	Краматорська міська територіальна громада

	Краматорської міської ради		
5.	Краматорська міська організація товариства Червоного Хреста України	приватна	Краматорська міська територіальна громада
6.	Громадська організація «Клуб рибалок України»	приватна	Краматорська міська територіальна громада, населенні пункти Сумської області
7.	Благодійна організація «Благодійний фонд «Все буде добре - Україна»	приватна	Краматорська міська територіальна громада
8.	Благодійна організація «Благодійний фонд «Карітас Краматорськ»	приватна	Краматорська міська територіальна громада, Олександрівська, Дружківська, Новодонецька громади
9.	Донецька обласна організація товариства Червоного Хреста України	приватна	Краматорська міська територіальна громада, Костянтинівська, Дружківська, Добропільська, Слов'ян-ська, Лиманська, Олександрівська громади, с. Олександроград Комарської громади
10.	Державна реабілітаційна установа «Центр комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю «Донбас»	державна	Івано-Франківська територіальна громада

Категорії отримувачів соціальних послуг. Найбільшу увагу з боку соціальних служб громади зосереджено на підтримці таких категорій: особи похилого віку; люди з інвалідністю; внутрішньо переміщені особи; бездомні; діти та сім'ї, які перебувають у складних життєвих обставинах; бездоглядні діти; нова категорія - ветерани війни та члени їхніх родин.

Визначення потреб у соціальних послугах. У 2023 році розпорядженням начальника Краматорської міської військової адміністрації створено робочу групу з питань визначення потреб населення в соціальних послугах. До її складу увійшли представники органів місцевого самоврядування, державних і громадських надавачів соціальних послуг. Робоча група працює відповідно до чинного законодавства України, зокрема Закону України «Про соціальні послуги» та спеціального порядку, розробленого на період дії воєнного стану. Оцінка потреб проводиться із урахуванням віку, статі, соціального статусу, місця проживання (перебування), а також змін у життєвих обставинах окремих осіб/сімей.

У громаді надаються наступні **базові соціальні послуги**: догляд вдома, соціальна адаптація, екстрене (кризове) втручання, консультування, соціальний супровід сімей/осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, посередництво, соціальна профілактика, натуральна допомога, інформування, представництво інтересів, соціально – психологічна реабілітація та інші соціальні послуги: соціально – психологічна реабілітація, у тому числі для осіб з ігровою залежністю.

Послуги надаються як на території громади, так і за її межами - для внутрішньо переміщених мешканців. Краматорською міською військовою адміністрацією розширена діяльність Територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) шляхом створення відділень надання соціальних послуг «Наш Краматорськ. Ми разом усе подолаємо» в м. Дніпро та в м. Київ.

Пошкодження інфраструктури соціального захисту в умовах воєнного стану

Внаслідок бойових дій на території Краматорської міської територіальної громади зазнали пошкоджень об'єкти інфраструктури соціального захисту, що безпосередньо вплинуло на можливості надання соціальних послуг населенню. Із п'яти будівель соціальної сфери громади дві були пошкоджені, однак у подальшому їх частково відновлено, що дало змогу відновити окремі функції та забезпечити надання соціальних послуг у обмеженому обсязі.

Сформована ситуація засвідчує вразливість соціальної інфраструктури в умовах воєнних загроз і водночас підкреслює нагальну потребу в комплексному відновленні пошкоджених об'єктів із урахуванням вимог безпеки, доступності та енергоефективності. Реалізація відповідних відновлювальних заходів є необхідною умовою для гарантування стабільної та безпечної підтримки вразливих категорій населення і підвищення стійкості системи соціального захисту громади.

Стратегічне резюме

Гнучкість системи соціального захисту в умовах воєнного стану стала ключовим фактором забезпечення стабільності громади. Завдяки адаптації механізмів надання допомоги вдалося зберегти безперервність соціальних послуг, включно з підтримкою внутрішньо переміщених осіб, які опинилися у надзвичайно складних життєвих обставинах.

Значне розширення кола отримувачів соціальних послуг, особливо за рахунок ветеранів війни та їхніх сімей, вимагає переосмислення існуючих підходів. Планування, фінансування та організація соціальних сервісів мають враховувати нові потреби, орієнтуючись на довгострокову інтеграцію та реабілітацію цих категорій.

У цих умовах важливим напрямом є налагодження тісної співпраці з громадськими організаціями. НУО мають значний досвід роботи з вразливими групами, швидко реагують на виклики та здатні доповнити муніципальні послуги, підвищуючи ефективність системи соціального захисту.

Особливої уваги потребує модернізація соціальних сервісів. Цифровізація реєстрів отримувачів допомоги дозволить уникнути дублювання послуг, забезпечить прозорість та зручність для громадян. Водночас підвищення мобільності соціальних працівників дасть змогу більш оперативно реагувати на індивідуальні потреби.

Розширення географії соціального супроводу для внутрішньо переміщених осіб є ще одним важливим завданням. Значна частина мешканців громади наразі перебуває в інших регіонах, і саме там мають бути створені умови для їхньої підтримки, у тому числі через партнерські мережі.

Соціальний захист у воєнних умовах має виходити за межі стандартного надання допомоги й орієнтуватися на відновлення людського потенціалу. Це включає реабілітаційні, психологічні та інтеграційні послуги, які дозволяють зменшити соціальну напругу та підтримати згуртованість громади.

Важливо також запроваджувати інноваційні форми соціальної підтримки. Наприклад, розвиток цифрових платформ для консультацій, гарячих ліній чи мобільних сервісів сприятиме доступності допомоги незалежно від місця перебування людини.

У довгостроковій перспективі система соціального захисту має стати більш стійкою, інклюзивною та орієнтованою на партнерство. Саме поєднання муніципальних ресурсів, громадських ініціатив і сучасних технологій дозволить ефективно відповідати на виклики воєнного часу та створити основу для післявоєнного відновлення.

Культура

Культура в період безпекових викликів набуває особливого значення як інструмент збереження ідентичності, духовної стійкості та єдності громади. Вона допомагає долати психологічні наслідки воєнних дій, підтримує моральний дух населення, стає засобом відновлення соціальних зв'язків і формування довіри. Культурні практики, символи та традиції слугують основою для консолідації мешканців, зокрема внутрішньо переміщених осіб, і сприяють збереженню відчуття приналежності до рідної громади навіть у складних умовах.

Розвиток культурної сфери є важливим чинником відбудови та майбутнього зростання громади. Інвестиції у культурні інституції, відновлення бібліотек, будинків культури, створення нових культурно-освітніх просторів стимулюють громадську активність, залучають молодь і підвищують привабливість території для партнерів і донорів. Культура здатна формувати позитивний імідж громади, зміцнювати її соціальний капітал та відкривати нові можливості для інтеграції в європейський культурний простір.

Аналіз даних таблиці 1.31 свідчить, що мережа будинків культури Краматорської міської територіальної громади є просторово розгалуженою та охоплює як міські, так і селищні населені пункти, забезпечуючи доступ населення до культурно-дозвіллєвих послуг, збереження культурного життя громади та підтримку соціальної згуртованості в умовах воєнних викликів.

Таблиця 1.31

Заклади культури клубного типу Краматорської міської територіальної громади

№ з/п	Назва	Адреса
1.	Комунальний заклад «Центр культури і дозвілля ім. Леоніда Бикова Краматорської міської ради»	*
2.	Комунальний заклад культури міський палац культури «Будівельник» Краматорської міської ради	*
3.	Палац Культури і Техніки НКМЗ	*
4.	Комунальний заклад «Клуб «Зоря» Краматорської міської ради»	*
5.	Комунальний заклад «Клуб «Надія» Краматорської міської ради»	*
6.	Комунальний заклад «Поліфункціональний клуб «Міленіум»	*
7.	Комунальний заклад «Поліфункціональний клуб «Ювілейний»	*
8.	Комунальний заклад «Поліфункціональний клуб «Дмитрівський»	*

МУЗЕЇ:

Комунальний заклад «Художній музей Краматорської міської ради»,
Комунальний заклад «Музей історії міста Краматорської міської ради»

БІБЛІОТЕКИ:

Комунальний заклад «Центральна міська публічна бібіліотека»,
15 бібліотек-філій

ШКОЛИ:

Комунальні заклади мистецької освіти: Художня школа, Школа мистецтв № 1, Школа мистецтв № 2, Школа мистецтв № 3

Комунальний заклад «Український міський концертний ансамбль «Краматорські дівчата та хлопці» Краматорської міської ради

Комунальне підприємство «Об'єднання парків культури та відпочинку»

У галузі культури працює 482 особи (фактично працюють 235 працівників, з яких 112 - у звичайному режимі, 123 - дистанційно). Частина працівників перебуває у відпустках без збереження зарплати, у простої, декреті або мобілізовані до лав ЗСУ.

Мистецька освіта

У 2024/2025 навчальному році в мистецьких та художній школах працюють 138 викладачів, які навчають 1148 учнів, з них 32% - пільгових категорій. Навчання повністю переведено в дистанційний формат із використанням Google Meet. Попри війну, учні беруть активну участь у конкурсах і фестивалях різного рівня, здобуваючи перемоги. У 2024 році двоє учнів стали стипендіатами обласної творчої стипендії. У 2025 році учениця Школи мистецтв №1 отримала стипендію Президента України в галузі мистецтва.

Мистецькі школи виступають організаторами професійних конкурсів: відкритий конкурс виконавців на струнно-смичкових інструментах «Срібна струна» (Школа мистецтв №1); відкритий фестиваль-конкурс театрального мистецтва «Хочу на сцену» (Школа мистецтв №3), який у 2024 році вперше відбувся дистанційно й зібрав понад 80 робіт із 13 областей. З 2016 року в громаді діють премії: «Обдарованість» - для обдарованих дітей та молоді; «За вагомий внесок у розвиток культури і мистецтва» - для наставників.

Публічні бібліотеки

Централізована система публічних бібліотек припинила очне обслуговування користувачів 24 лютого 2022 року. Проте працівники підтримують комунікацію з читачами онлайн: публікують відеоролики, презентації, вікторини, тематичні пости через сторінки в соціальних мережах (Facebook, Instagram) та блогові платформи, знайомлять читачів з літературними новинками. Кожна бібліотека-філія має свою спеціалізацію (національно-патріотичне виховання, екологія, краєзнавство, сімейне читання, просвітницька діяльність тощо).

Клубна діяльність

До початку повномасштабної збройної агресії у клубних закладах діяло 65 формувань із понад 1600 учасниками, з яких 48 - дитячі. 12 колективів мали почесні звання «народний» та «зразковий». Після початку повномасштабних воєнних дій більшість культурно-мистецьких заходів було переведено в онлайн-формат. У 2024 році відновлено діяльність 7 колективів у клубах «Ювілейний», «Міленіум» та Центрі культури і дозвілля ім. Л. Бикова.

Музеї

До початку повномасштабної збройної агресії музеї щорічно відвідувало близько 26 тис. осіб, проводилося понад 700 заходів. Починаючи з 2022 року, діяльність музеїв переведено в онлайн-формат. Музей історії міста реалізує онлайн-проєкти, а художній музей проводить онлайн-виставки. У 2022–2024 роках здійснено переміщення культурних цінностей, що належать до державної частини Музейного фонду України, на тимчасове зберігання до безпечних регіонів.

Відзначення почесних громадян

З 2023 року установлено щорічне разове відзначення осіб, яким присвоєно звання «Почесний громадянин міста Краматорська», а також громадян, які вже мають це звання.

Наслідки збройної агресії

В результаті обстрілів громади пошкоджено 15 об’єктів культурної інфраструктури, з яких 14 повністю або частково відновлено; 1 об’єкт повністю зруйнований. Роботи з відновлення здійснюються у межах доступних ресурсів.

Стратегічне резюме

В умовах воєнного часу культурна сфера Краматорської МТГ підтвердила свою значущість як чинника єдності та стійкості. Попри загрози та постійні виклики, громада зуміла зберегти культурно-освітні установи, забезпечити їхню діяльність у нових

форматах та підтримати активність населення через онлайн-платформи. Це свідчить про високу адаптивність та прагнення мешканців зберегти культурні традиції й можливості для розвитку.

Важливим здобутком стало впровадження дистанційних форматів роботи, які дозволили забезпечити безперервність освітнього процесу у мистецьких школах та долучення учнів до всеукраїнських і міжнародних конкурсів. Це дало змогу підтримати мотивацію дітей і педагогів, зберегти освітню якість та зміцнити міжнародний культурний імідж громади.

Системна підтримка творчо обдарованих дітей та педагогів через місцеві стипендії, гранти та премії відіграє ключову роль у збереженні людського потенціалу громади. Такі ініціативи не лише утримують кадри у сфері культури, але й формують базу для розвитку майбутніх поколінь митців, які у післявоєнний період стануть рушіями відновлення та нових культурних ініціатив.

Особливу увагу громада приділила збереженню музейного фонду та культурних цінностей. Евакуація експонатів у безпечніші місця стала важливим кроком для недопущення втрат культурної спадщини. Ці дії свідчать про далекоглядність місцевої влади та її здатність реагувати на критичні виклики.

Разом із тим, воєнні дії призвели до серйозних втрат у сфері культури: пошкодження будівель закладів, відтік кадрів та значні обмеження для проведення офлайн-заходів. Це зумовлює потребу у виробленні комплексної стратегії відновлення, яка передбачатиме як фізичну реконструкцію об'єктів, так і оновлення змісту культурної діяльності.

Цифровий розвиток культурної галузі має стати одним із ключових напрямів у найближчій перспективі. Інвестиції у створення віртуальних платформ, електронних архівів, онлайн-музеїв і цифрових бібліотек дозволять не лише компенсувати втрати від неможливості проведення масових заходів, а й розширити доступ до культурного продукту для внутрішньо переміщених осіб та міжнародної аудиторії.

Модернізація культурної інфраструктури, зокрема реконструкція будинків культури, бібліотек, мистецьких шкіл, є необхідною умовою для збереження стійкості громади. Це створить можливості для розвитку нових культурних ініціатив, підтримки творчих спільнот та активного залучення молоді до культурного життя.

Отже, культурна сфера Краматорської МТГ, попри воєнні виклики, продовжує виконувати важливу функцію збереження ідентичності та формування психологічної стійкості населення. Її майбутнє пов'язане з модернізацією інфраструктури, розвитком цифрових сервісів і системною підтримкою людського потенціалу, що дозволить культурі стати одним із ключових чинників відновлення та сталого розвитку громади.

Спорт

Спорт у житті громади є важливим інструментом підтримки фізичного та психічного здоров'я населення, особливо в умовах воєнного стану. Регулярні спортивні активності сприяють зниженню рівня стресу, формують згуртованість і довіру між людьми, забезпечують молоді та дітям альтернативу деструктивним впливам. Фізична культура стає не лише способом зміцнення здоров'я, а й ресурсом соціальної стабільності та національної стійкості.

Крім того, розвиток спортивної інфраструктури створює можливості для формування здорового способу життя, залучення молодих фахівців та підтримки ветеранів війни через програми реабілітації. Спорт виступає чинником інтеграції громади, об'єднуючи різні соціальні групи навколо спільних цінностей та активного способу життя, а в довгостроковій перспективі – стає основою для підвищення якості людського капіталу та розвитку громади.

Аналіз даних таблиці 1.32 свідчить, що спортивна інфраструктура Краматорської міської територіальної громади представлена поєднанням комунальних і приватних об'єктів, які забезпечують умови для занять різними видами спорту та активного дозвілля, водночас наявність розгалуженої мережі мультифункціональних спортивних майданчиків сприяє підвищенню доступності фізичної активності для населення та формує потенціал для розвитку масового спорту в умовах воєнних обмежень.

Таблиця 1.32

Об'єкти спортивної інфраструктури Краматорської міської територіальної громади

№ з/п	Назва	Адреса	Форма власності
1.	Спортивний комплекс «Авангард»	*	комунальна
2.	Стадіон «Блюмінг»	*	приватна
3.	Басейн ПРАТ«НКМЗ»	*	приватна
4.	Спортивно-розважальний комплекс – льодова арена	*	комунальна
5.	Спортивно-оздоровчий комплекс: футбольне поле, майданчик для пляжного волейболу	*	комунальна
6.	Мультифункціональні спортивні майданчики (17 од.)		комунальна

Забезпечення реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту в Краматорській МТГ здійснюється Управлінням фізичної культури та спорту Краматорської міської ради, яке координує діяльність 3 ДЮСШ, 10 ДЮСК, міського центру «Спорт для всіх» та підтримує шахову ДЮСШ при ПАТ «ЕМСС».

До початку повномасштабної вторгнення громада демонструвала активний розвиток спортивної інфраструктури, збільшення охоплення мешканців фізичною активністю (понад 28 тис. осіб), створення нових спортивних класів, відкриття комунального закладу «Спортивний клуб «Краматорськ», масштабні закупівлі інвентарю та стимулювання спортсменів стипендіями та преміями. Після початку повномасштабного вторгнення рф сфера спорту зазнала суттєвих викликів внаслідок воєнних дій та перебуває в умовах обмежених можливостей для розвитку:

- різке скорочення тренерського складу (призупинено трудові відносини з понад 45 тренерами);
- скорочення контингенту вихованців з понад 2100 осіб у 2021 році до близько 765 у 2024 році;
- зниження охоплення спортивною діяльністю населення з 28,5 тис. осіб у 2021 році до 14,8 тис. осіб у 2024 році;
- міграція спортсменів та тренерів у безпечні регіони України та за кордон;
- призупинення штатного навчально-тренувального процесу, перехід на дистанційний формат роботи.

Динаміка охоплення населення фізичною культурою та спортом у Краматорській громаді, осіб

Зміни чисельності тренерського складу за 2021–2024 роки, осіб

Попри складні безпекові та соціально-економічні умови, Краматорська міська територіальна громада зберегла стратегічний фокус на підтримці спорту вищих досягнень, що реалізується через системну виплату стипендій і грошових винагород спортсменам, які демонструють високі результати на національному та міжнародному рівнях. У 2024 році спортсмени громади здобули вагомі спортивні досягнення, зокрема друге місце на Дефлімпійських іграх, 22 золоті, 9 срібних і 4 бронзові нагороди на чемпіонатах Європи, 12 золотих, 7 срібних та 8 бронзових нагород на чемпіонатах світу й міжнародних змаганнях, а також 59 золотих, 35 срібних і 30 бронзових медалей на чемпіонатах України.

Водночас особливої актуальності в умовах воєнного стану набуває питання відновлення фізичного та ментального здоров'я ветеранів, членів їхніх сімей та осіб з інвалідністю, що потребує цілеспрямованого розвитку інклюзивної спортивної інфраструктури. Створення безбар'єрного доступу до спортивних об'єктів, адаптованих програм фізичної реабілітації та спортивної активності є важливою передумовою соціальної інтеграції, психологічного відновлення та підвищення якості життя вразливих категорій населення громади.

Стратегічне резюме

В умовах воєнного стану спортивна галузь Краматорської МТГ опинилася перед низкою складних викликів, але водночас зберегла значний потенціал для розвитку. Найгострішою проблемою є кадрове питання – збереження та повернення тренерсько-викладацького складу, адже саме вони забезпечують сталість спортивного процесу та виховання майбутніх поколінь спортсменів. Без кваліфікованих кадрів відновлення спорту у повному обсязі буде неможливим.

Не менш важливим є питання відновлення контингенту спортсменів, які через бойові дії та вимушену евакуацію втратили можливість регулярно тренуватись. Повернення дітей та молоді до тренувального процесу, зокрема в офлайн-форматі, має стати одним із пріоритетів, адже це забезпечує не лише спортивні досягнення, а й формування психологічної стійкості та здорового способу життя.

Існуюча спортивна інфраструктура громади все ще зберігає свій потенціал, однак значна її частина потребує оновлення та адаптації. Деякі спортивні об'єкти не використовуються у повному обсязі через безпекові обмеження, а інші частково втратили функціональність. Це створює потребу у комплексному підході до модернізації та ремонту.

Особливе значення набуває розвиток адаптивної спортивної інфраструктури для ветеранів війни, осіб з інвалідністю та їхніх родин. Створення спеціалізованих майданчиків, клубів і тренажерних зон, що поєднують спортивну і реабілітаційну функцію, дозволить сприяти інтеграції та відновленню цих категорій населення.

Важливим напрямом розвитку є інвестиції у багатофункціональні спортивні комплекси, які можуть одночасно задовольняти потреби як професійного спорту, так і масової фізичної культури. Це забезпечить ефективне використання ресурсів громади та дозволить швидко адаптуватися до нових умов.

Фінансова підтримка провідних спортсменів є інструментом збереження престижу громади на всеукраїнському та міжнародному рівнях. Стипендії, гранти та програми підтримки мотивують спортсменів залишатися у професії та продовжувати досягати результатів навіть в умовах воєнного стану.

Необхідно також посилювати партнерство із спортивними федераціями, донорами та міжнародними організаціями для залучення ресурсів і обміну досвідом. Це дозволить громадам отримати доступ до сучасних практик відновлення спорту та розвитку інфраструктури.

Загалом спортивна сфера Краматорської МТГ потребує комплексного підходу, що поєднує кадрову політику, модернізацію інфраструктури, розвиток інклюзивності та фінансову підтримку. Така стратегія дозволить зберегти спортивний потенціал громади та зробити спорт дієвим інструментом відновлення і згуртованості населення.

Молодіжна політика

У 2021–2024 роках молодіжна політика Краматорської міської територіальної громади зазнала помітних трансформацій, зумовлених як внутрішніми процесами оновлення, так і зовнішніми викликами, пов'язаними з війною.

Ключовими досягненнями цього періоду стали:

оновлення складу Молодіжної ради тричі протягом звітного періоду, що забезпечило безперервність та динамічність молодіжного представництва у процесах прийняття рішень;

формування сталої моделі молодіжного самоврядування, залучення молоді до управлінських, громадських та волонтерських ініціатив;

функціонування чотирьох молодіжних просторів (кімнат підлітків), з яких три були капітально відремонтовані до початку повномасштабного вторгнення. Вони стали осередками неформальної освіти, дозвілля та соціальної згуртованості молоді.

Визначальними рисами розвитку молодіжної політики в теперішніх умовах є інституційне посилення участі молоді через діяльність Молодіжної ради, що сприяє її більш активному залученню до процесів прийняття рішень. Спостерігається зростання участі молоді в проєктній та волонтерській діяльності, зокрема в межах грантових ініціатив, що розвиває її громадянську активність та відповідальність. Молодіжна робота адаптується до реалій воєнного часу - значна частина активностей переведена в онлайн-формат, що дозволяє зберігати сталі зв'язки та продовжувати навчальні й комунікаційні процеси. Водночас поглиблюється партнерство з громадськими організаціями, освітніми установами та іншими секторами, що створює синергію зусиль у реалізації молодіжної політики.

Проблеми, виклики та ризики, які стримують розвиток галузі: передача більшості молодіжних центрів на баланс інших структурних підрозділів; значні обмеження у проведенні офлайн-заходів через безпекову ситуацію, що ускладнює реалізацію традиційних форм залучення молоді; вигорання молодіжних активістів та міграція активної молоді до більш безпечних регіонів чи за кордон.

Вплив воєнного стану та пошкодження інфраструктури. Військові дії суттєво вплинули на стан інфраструктури Краматорської міської територіальної громади, зокрема об'єктів, орієнтованих на роботу з молоддю. Внаслідок обстрілів було пошкоджено один із ключових молодіжних центрів громади - центр «Молодість», який відігравав важливу роль у розвитку молодіжних ініціатив, неформальної освіти та соціальної активності молоді.

На момент підготовки аналітичного блоку зазначений об'єкт не перебуває у комунальній власності, що суттєво ускладнює та унеможливлює його оперативне відновлення за кошти місцевого бюджету. Така ситуація підкреслює необхідність пошуку альтернативних правових і фінансових механізмів для відновлення молодіжної інфраструктури, а також розвитку нових безпечних просторів для роботи з молоддю в умовах воєнного часу.

Стратегічне резюме

Попри складні умови воєнного часу, Краматорська МТГ зуміла зберегти інституційні засади молодіжної політики, що є важливим фактором стабільності та розвитку. Діяльність Молодіжної ради, яка продовжує функціонувати як платформа для залучення молодих людей до прийняття рішень, а також взаємодія з громадськими ініціативами підтверджують наявність активного людського потенціалу. Навіть частково збережена інфраструктура створює можливості для відновлення системної роботи з молоддю.

Важливим завданням стає інституційне посилення Молодіжної ради як дорадчого органу при місцевій владі. Це дозволить молоді мати реальний вплив на процеси управління громадою, брати участь у розробці стратегій і програм, а також відстоювати свої інтереси в умовах післявоєнної відбудови.

Окремого значення набуває створення безпечних молодіжних просторів - як фізичних, так і цифрових. Такі простори повинні стати середовищем для комунікації, творчості, навчання та волонтерської діяльності, що сприятиме згуртованості молоді та формуванню нових лідерських практик.

Розвиток цифрових форматів роботи з молоддю дозволить розширити можливості для її залучення, особливо в умовах мобільності та вимушеної міграції. Фокус на ментальному здоров'ї, лідерстві та самореалізації допоможе не лише підтримати молодих людей у складний час, а й зробити їх рушійною силою у відновленні та розвитку громади.

Громадянське суспільство та самоорганізація населення

Розвиток інститутів громадянського суспільства

Станом на початок 2025 року у Краматорську зареєстровано понад 600 громадських організацій. Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України сприяла появі нових громадських ініціатив, зокрема благодійних та волонтерських. Ключовими напрямками діяльності громадського сектору стали надання гуманітарної допомоги, захист соціальних та правових інтересів жителів громади, волонтерська підтримка захисників України, внутрішньо переміщених осіб і вразливих категорій населення. Значна частина громадських

ініціатив працює у партнерстві з місцевою владою, благодійними фондами та міжнародними організаціями.

Участь громадських та благодійних організацій у забезпеченні потреб громади

У складних умовах воєнного часу Краматорська МТГ залишається надійним партнером для широкого кола громадських, благодійних та міжнародних організацій, які здійснюють гуманітарну, соціальну, освітню та правову підтримку населення. На основі понад 30 підписаних меморандумів громада співпрацює з українськими та іноземними фондами, гуманітарними місіями, міжнародними організаціями та урядовими програмами, що свідчить про високий рівень залученості громадянського суспільства до подолання гуманітарних наслідків збройної агресії проти України та зміцнення соціальної згуртованості.

Основні напрями співпраці охоплюють:

- **Гуманітарну допомогу**: постачання продуктів, засобів гігієни, питної води, медичних товарів, будівельних матеріалів, облаштування укриттів та логістичну підтримку доставки й розподілу допомоги. Основні партнери: «Людина в біді» (Чехія), БО «Глобал Емпавермент Мішн ЮА», World Central Kitchen, Товариство Червоного Хреста України, Фонд Ріната Ахметова, БО «БФ Братів Мкртчан», БФ «Проліска», ГО «Фонд розвитку громади», ГО «Соціальна перспектива», БО «Координаційний гуманітарний центр».
- **Соціальний захист:** підтримка вразливих груп населення, внутрішньо переміщених осіб, психосоціальна допомога тощо. Основні партнери: Карітас, ГО «Аваліст», БО «Благодійний фонд «Янголи спасіння», Данська рада у справах біженців, БО БФ «Все буде добре – Україна», БФ «Руки друзів», БО «Відповідальні громадяни».
- **Правова підтримка:** доступ до безоплатної правової допомоги, захист прав людини і внутрішньо переміщених осіб. Основні партнери: БФ «Право на Захист», ГО «ДЕСЯТЕ КВІТНЯ».
- **Освітні ініціативи**: проєкти з підтримки учасників освітнього процесу, психоемоційного супроводу, інноваційної діяльності у сфері освіти та молодіжної політики. Основні партнери: План Інтернешенал Україна, БО «Українська освітня платформа», ГО «Фонд «Професійний розвиток».
- **Медична допомога**: покращення доступу до базових медичних послуг.

Основні партнери: ПРОДЖЕКТ ХОУП (Project HOPE – The People-to-People Health Foundation), БФ «Здорові рішення для відкритого суспільства».

- **Інституційний розвиток**: реалізація програм з відновлення, зміцнення спроможності органів місцевого самоврядування, формування партнерських платформ для післявоєнного відновлення та довгострокового розвитку. Основні партнери: Коаліція 1325 «Жінки. Мир. Безпека», ДП «Прем'єр Експо», Національний проєкт «Пліч-о-пліч: згуртовані громади», Міська адміністрація м. Порі (Фінляндія), Всеукраїнська асоціація громад (у рамках Програми USAID АГРО) та інші.

Громадська рада

Громадська рада при виконавчому комітеті Краматорської міської ради, затверджена у січні 2021 року в кількості 30 осіб, протягом воєнного часу не проводила засідань. Через евакуацію більшості її членів та відсутність керівництва, активність Ради повністю припинена. Це вказує на потребу у відновленні механізмів інституційної участі громадян у прийнятті рішень, зокрема через цифрові канали та нові форми діалогу.

Комітети мікрорайонів

Водночас комітети мікрорайонів міста Краматорська довели свою спроможність до ефективного реагування в умовах надзвичайної ситуації. Їхня діяльність значно трансформувалася. Якщо до запровадження воєнного стану комітети переважно виконували завдання

у сфері обслуговування населення, оформлення документів та ведення прийому громадян, то з початку повномасштабних воєнних дій вони стали активними учасниками гуманітарного реагування. Співробітники комітетів працюють у складі Гуманітарного штабу, займаються верифікацією, веденням баз даних отримувачів допомоги, безпосередньою видачею продуктів, засобів гігієни, дитячого харчування. Значна увага приділяється інформаційно-роз'яснювальній роботі щодо евакуації, що є критично важливим у громаді, наближеній до зони активних бойових дій.

Стратегічне резюме

Попри надзвичайно складні умови, інститути громадянського суспільства у Краматорській громаді демонструють високу адаптивність і сталість, що свідчить про важливу роль громадського сектору у забезпеченні соціальної стабільності. Завдяки залученню до гуманітарних, правових та освітніх ініціатив місцеві організації не лише допомагають мешканцям долати виклики воєнного періоду, а й формують підґрунтя для довгострокового відновлення та розвитку громади.

Ключовою умовою збереження громадської активності є налагодження партнерських відносин з міжнародними, благодійними та державними структурами. Понад 30 меморандумів співпраці засвідчують високий рівень довіри до громади з боку зовнішніх партнерів. Це дозволяє акумулювати фінансові, матеріальні та експертні ресурси, що критично важливо для забезпечення базових потреб населення та створення перспектив сталого розвитку.

Важливу роль у зміцненні соціальної згуртованості відіграють різнопрофільні напрямки роботи громадських та благодійних організацій. Вони охоплюють гуманітарну та медичну допомогу, соціальний захист, правову підтримку й освітні ініціативи. Така багатовекторність забезпечує комплексне реагування на потреби громади та знижує рівень соціальної вразливості, особливо серед внутрішньо переміщених осіб, дітей та людей похилого віку.

Водночас досвід Краматорська підтверджує, що навіть за відсутності повноцінних інституційних механізмів, громадянське суспільство здатне підтримувати ефективну взаємодію. Прикладом цього є робота комітетів мікрорайонів, які трансформувалися з дорадчих структур у ключових учасників гуманітарного реагування. Їхня діяльність з координації допомоги, ведення баз даних і проведення евакуаційних заходів стала визначальною для збереження життів та підтримки жителів громади.

Однак, відсутність активності Громадської ради при виконавчому комітеті свідчить про потребу у відновленні механізмів інституційного діалогу з громадянами. У майбутньому доцільним є використання цифрових каналів участі, створення нових консультативних платформ і залучення молоді та внутрішньо переміщених осіб до процесу прийняття рішень. Це сприятиме відновленню довіри та формуванню культури участі.

Сильним ресурсом громади є поєднання традиційних і нових форм самоорганізації населення. Поряд із досвідченими організаціями активно діють волонтерські та благодійні ініціативи, які швидко реагують на виклики. Така взаємодія створює умови для розвитку громадської солідарності, що є важливою основою відбудови у післявоєнний період.

У контексті стратегічного розвитку громади необхідно акцентувати увагу на інституційному зміцненні громадських організацій та підтримці їхньої спроможності. Це може включати грантову підтримку, розвиток освітніх програм, обмін досвідом з міжнародними партнерами та формування спільних платформ для реалізації відновлювальних проєктів.

Загалом, громадянське суспільство Краматорська довело свою здатність бути потужним партнером місцевої влади та міжнародних організацій у кризових умовах. Його пода-

льший розвиток і інтеграція у систему управління громадою стануть важливими чинниками стійкості, мобілізації ресурсів і побудови ефективної моделі відновлення після завершення воєнних дій.